

Orientacions sobre les proves de Llengua catalana i literatura i Llengua castellana i literatura per a les PAU 2016

1. PROPÒSIT I JUSTIFICACIÓ

Aquest document complementa els documents sobre l'Estructura de la prova de Llengua catalana i literatura per a les PAU 2016 i l'Estructura de la prova de Llengua castellana i literatura per a les PAU 2016, i té la voluntat de detallar les modificacions en la prova, destacar els continguts que hi tindran més incidència i difondre un barem de correcció dels escrits.

Pel que fa als Objectius de la matèria, les Consideracions per al desenvolupament del currículum, la Connexió amb altres matèries, la Contribució de la matèria a les competències generals del batxillerat, les Competències específiques de la matèria i els Continguts curriculars de 1r i 2n curs de Batxillerat, cal consultar el currículum oficial de la matèria.

S'especifiquen els continguts de la prova fins allà on s'ha cregut convenient, amb l'objectiu de facilitar la tasca als estudiants i als docents, partint de la tipologia concreta de les preguntes previstes en els documents d'estructura de les proves esmentades. De fet, les modificacions formals introduïdes en les proves de les matèries ja donen prou pistes sobre les concrecions curriculars que volem explicitar. En plantejar-les, s'han pres com a referència els continguts curriculars de Segon de Batxillerat, tot i que no s'ha de perdre de vista el caràcter acumulatiu i transversal de la matèria de llengua.

2. DETALLS SOBRE LES MODIFICACIONS EN LA PROVA DE LES MATÈRIES

Atenent tant al nou currículum del DOGC a Segon curs de Batxillerat com a la nova estructura de les proves, la reunió de Coordinació de les matèries de Llengua castellana i Llengua catalana va decidir modificar la prova a la convocatòria de les PAU de 2010. Des de la convocatòria de les PAU de 2015, l'estructura es manté, però s'ha modificat el valor de les parts. A continuació en detallem les línies generals:

2.1. Continuar amb les dues opcions, A i B, cadascuna composta de tres parts (1. Comprensió lectora, 2. Expressió escrita, 3. Reflexió lingüística) iguals que fins ara.

Cadascuna de les opcions va encapçalada per un text, i els tipus de textos de les dues opcions són complementaris: un text és literari i l'altre d'un registre no literari (científic, tècnic, jurídic, administratiu, humanístic, periodístic, publicitari, etc.).

Les preguntes de les parts 1 i 2 fan referència al text que encapçala cada una de les opcions. La tercera part de la prova és independent del text inicial, i és comuna per a les dues opcions.

2.2. Incloure a l'apartat de Comprensió lectora preguntes sobre les lectures prescriptives de Segon de Batxillerat, però sempre dirigides a comprovar-ne la lectura efectiva, no a avaluar coneixements més amplis de caràcter literari.

2.3. Formular preguntes de caràcter objectiu (resposta curta, vertader / fals, intrusos, opció múltiple, etc.) en les parts 1 i 3.

2.4. Distribuir la puntuació entre les parts de la següent manera: Part 1, comprensió lectora, 4 punts; part 2, expressió escrita, 3 punts; i part 3, reflexió lingüística, 3 punts.

2.5. La part 2 respon a la necessitat d'avaluar l'assoliment de les *Competències específiques de la matèria* i *Criteris d'avaluació* del nou currículum del DOGC. Atès que la part 2 s'avalua amb 3 punts s'estructurarà preferentment en dos exercicis de redacció, on l'estudiant ha de demostrar la seva capacitat de produir i modificar textos.

Un dels exercicis, avaluat amb 2 punts, garantirà l'avaluació de les competències principals sobre expressió escrita. S'orientarà a la redacció de diferents tipus de textos (argumentatiu, descriptiu, narratiu, etc.), d'una extensió entre 125 i 150 paraules.

Un segon exercici, més breu, d'1 punt (o alternativament dos exercicis de 0,5 punts cadascun) pot respondre a una tipologia d'exercicis molt variada, que pot incloure entre altres:

- Activitat de resumir
- Incorporació de lèxic dins d'un text
- Modificació del text, canviant la intenció de l'autor o el registre
- Reducció o ampliació de paràgrafs
- Reescriptura de paràgrafs o frases amb problemes d'expressió

Els temes o motius que es proposin han d'estar relacionats amb el text de l'opció triada o amb els continguts i competències específiques del currículum de segon de batxillerat de la matèria.

2.6. Atès que la part 3 (Reflexió lingüística) s'avalua amb 3 punts, es posarà èmfasi en el coneixement dels usos gramaticals i normatius, i en la identificació pràctica de conceptes lingüístics. En particular, són continguts avaluable:

- L'estructura del text: els connectors i altres marques textuais.
- La flexió dels elements verbals i nominals.
- Els usos correctes dels pronoms.
- La identificació de categories, funcions sintàctiques i tipus d'oracions.
- Les relacions lèxiques: polisèmia i homonímia; sinonímia i antonímia; hiperonímia i hiponímia.
- Procediments de formació de paraules.
- La naturalesa dels sons de la llengua i la seva representació ortogràfica.
- La variació funcional: registre lingüístic, graus de formalitat, etc.

3. DETALLS SOBRE LES COMPETÈNCIES AVALUABLES

Com a marc de referència, reproduïm un fragments del DOGC-29.7.2008-pàg. 59065 (el subratllat és nostre):

“En el segon curs, els continguts se centren en la dimensió comunicativa i la dimensió plurilingüe i intercultural.

La dimensió comunicativa planteja els eixos per a l'ús comunicatiu de la llengua i dels llenguatges (elements compartits amb la resta de matèries) amb els recursos necessaris per a la participació en interaccions i la comprensió de discursos orals, escrits i audiovisuals. La reflexió metalingüística necessària per al control, comprensió i correcció de les produccions apareix aquí com a clar referent de la funcionalitat que

han de tenir aquests coneixements, superant una visió purament gramaticalista de l'aprenentatge d'una llengua.

La dimensió plurilingüe i intercultural, que cal treballar coordinadament amb els continguts de la llengua estrangera, pren com a punt de partida la reflexió metalingüística que afavoreix les transferències d'aprenentatges necessàries per al desenvolupament de la competència plurilingüe i intercultural. Els continguts se centren en els coneixements, procediments i actituds que cal emprar per afrontar la pluralitat de la nostra societat."

Dels continguts per al segon curs de Batxillerat especificats, es destaquen a continuació aquells apartats que tindran més incidència a les proves de Llengua i Literatura Castellana i de Llengua i Literatura Catalana (s'ha mantingut la redacció original del DOGC). No oblidem, però, que la concreció de les competències és responsabilitat de cada centre educatiu (entre d'altres, DOGC, 29.7.2008, pàg. 59067).

Dimensió comunicativa

- Comprensió de discursos escrits
 - Observació atenta de la varietat de discursos, identificació del registre lingüístic i del gènere o tipologia, si escau, i anàlisi pragmàtica dels discursos per a una captació rigorosa del contingut, a fi d'adoptar una posició crítica en la seva interpretació.
 - Interpretació crítica de textos literaris, dels mitjans de comunicació i de la vida acadèmica on es desenvolupin missatges amb referències socioculturals complexes.
- Producció de discursos escrits
 - Coneixement i ús de les tècniques de maneig de les idees per a l'elaboració de discursos, aplicant els coneixements adquirits també en altres matèries: presa d'apunts, pluja d'idees, ordenació en esquemes i mapes conceptuals, etc.
 - Elaboració de missatges escrits a partir de les estructures de cadascuna de les tipologies textuais concretes.
 - Aplicació de la reflexió metalingüística i metacognitiva (adequació, coherència, cohesió i correcció) com a base de regulació en l'elaboració de les produccions pròpies i en la seva presentació final.
- Coneixements per a la millora de la comprensió i expressió
 - Anàlisi i reconeixement de les exigències dels diferents tipus de text que possibiliti la interiorització de les diverses regles de funcionament i el seu ús conscient.
 - Aplicació reflexiva de les característiques lingüístiques segons les diferents necessitats discursives: persuasió, explicació, manament, expressió de la pròpia opinió, narració, descripció objectiva de fets o situacions, etc.
 - Ús de connectors, tant per fer front a les necessitats anafòriques per aconseguir la cohesió textual, com dels marcadors de les relacions entre els diferents segments significatius (adverbis, locucions, conjuncions, preposicions, etc.)
 - Anàlisi de les relacions significatives entre les paraules en relació amb la coherència dels textos i la seva adequació al context, amb una atenció especial als contextos acadèmics i socials.
 - Reconeixement dels diferents nivells d'ús de la llengua i de les necessàries convencions que cada ús comporta.
 - Ús de les normes ortogràfiques, gramaticals i tipogràfiques en la realització dels textos propis.

- Reconeixement i ús dels recursos lingüístics i paralingüístics d'inclusió dels discursos i les aportacions dels altres en el propi (citacions, referències, etc.).

Dimensió plurilingüe i intercultural

- Coneixement del funcionament de la llengua i el seu aprenentatge
 - Coneixement dels trets comuns i diferencials de les llengües, especialment de la seva organització en sistemes interconnectats: el so (i els sistemes d'escriptura), les paraules (creació i derivació, construcció de significats, els manlleus, les paraules internacionals, etc.), la manera d'organitzar-les i les oracions (ordre de les paraules, temps verbals, components de les oracions, etc.), i els discursos (connexions entre idees o els diferents tipus de text).
 - Reflexió sobre els usos socials de la llengua. La llengua i el poder: sexisme, violència i discriminació sociocultural en els usos lingüístics.
- Coneixement de les llengües
 - Reconeixement i valoració de la situació de les llengües al món. Famílies de llengües i la seva evolució (naixement, vida i mort) i les polítiques que atenyen aquestes situacions.
 - Coneixement de la situació lingüística a Europa, Espanya i Catalunya: les famílies de llengües; llengües europees i les de l'emigració; les varietats dintre una llengua; territoris on es parlen les llengües europees.
- Actituds i llengua
 - Consciència de pertinença a una comunitat lingüística, social i cultural on el català és vehicle de cohesió social i per a la construcció de la identitat i de la cultura.
 - Valoració crítica i rebutjament dels prejudicis relatius a les llengües: llengües fàcils i difícils; llengües primitives i llengües de cultura; llengües sense gramàtica; llengües aptes per a la ciència; llengües superiors i inferiors; llengües riques i matisades, i llengües pobres.
 - Reconeixement i actitud crítica davant els missatges que suposin qualsevol tipus de discriminació, rebutjament o negació d'altri, i voluntat de superar els prejudicis. Ús d'un llenguatge no discriminatori i respectuós amb les diferències.
 - Consciència de les pròpies actituds davant les diferències de llengües i cultures, i valoració de la riquesa que comporta l'acceptació de la varietat lingüística i cultural.

4. BAREM DE CORRECCIÓ DELS ESCRITS

Els criteris d'avaluació de la segona part (Expressió escrita) es fonamentaran en: la coherència i adequació de l'escrit i en la riquesa i maduresa de l'estil emprat, tenint en compte els ítems especificats a la taula. La puntuació assignada a cadascun d'ells dependrà de la puntuació que tingui assignada la pregunta dins d'una prova en concret.

Com a regla general, el text ha d'expressar amb claredat les idees i els conceptes, adequats a allò que es demana.

Adequació

Acompleix la finalitat comunicativa requerida.

Respecta les convencions discursives del gènere establert.

Fa servir el nivell de parla apropiat per al gènere i la finalitat comunicativa: modalitat estàndard, estil administratiu, etc.

Fa servir el tipus de registre adequat al gènere i la finalitat comunicativa: grau de formalitat, modalitat objectiva o subjectiva, etc.

Coherència

Inclou totes les informacions necessàries per a ser interpretat de manera significativa pel seu lector (no hi ha implícits, salts de significat o buits). Allò que comunica és rellevant.

Permet d'identificar sense dificultat totes les parts i elements que componen el text.

Organitza les dades en parts ordenades d'acord amb una seqüència lògica.

Fa servir les modalitats discursives (narració, descripció, argumentació, etc.) de manera apropiada. En el cas d'una argumentació, presenta tesi i arguments de manera ordenada.

Estil

Demostra riquesa i precisió lèxiques: hi ha varietat (sense repetició de formes); aprofita les relacions lèxiques (sinonímia, hiperonímia, etc.); no fa servir paraules inadequades al registre o al significat.

Demostra una sintaxi madura, per la varietat i complexitat d'estructures utilitzades (oracions compostes, ús adequat de l'ordre de les paraules, ús adequat dels pronoms).

Controla l'ús dels recursos estilístics (fraseologia, llenguatge figurat) que enriqueixen els texts i fuig de les paràfrasis i circumloquis que no aporten nova informació al text.

Demostra el domini de les pistes textuais (signes de puntuació i connectors discursius adequats i variats) .

La correcció normativa fa referència al coneixement i respecte de les regles ortogràfiques, gramaticals, sintàctiques i lèxiques establertes per les institucions acadèmiques, i es comptabilitza en el descompte de les faltes.